

Hink stap sprong door de bouwgeschiedenis

Na een halve eeuw te hebben gefungeerd als dansschool - De Alphenaar voor Leidenaren- begint in 2015 een nieuw hoofdstuk voor rijksmonument Steenschuur 15 in Leiden. Bouwhistorisch onderzoek in archieven en in het pand zelf bracht zes bouwfases aan het licht. De oudste bakstenen in de rechtergevel en de kelder dateren van de vijftiende eeuw. Ook de balklagen stammen vermoedelijk uit die periode. In de zestiende eeuw zijn de huidige kap en achtergevel gebouwd. In de zeventiende eeuw krijgt het pand een trapgevel en een eeuw later worden dwarse steektrappen geplaatst en de balkenplafonds bedekt met stucplafonds. Ook ondergaat de trapgevel een metamorfose tot lijstgevel. Het huidig aangezicht in neorenaissance stijl ontstaat in 1920. In 1958 gaat het achterhuis tegen de vlakke en komt er een nieuwe aanbouw, waarbij ook de binnenplaats een overkapping krijgt, de danszaal. Na de huidige restauratie wordt het pand weer woonhuis.

Bron 'Een middeleeuwse verrassing aan het Steenschuur? Een bouwhistorische opname van Steenschuur 15 te Leiden' door Conserf - Monumentenzorg, 2 september 2014

Leids middeleeuws pand wordt weer woonhuis

'RESTAUREREN IS EEN HEEL GEPUZZEL'

BIJ DE RESTAURATIE VAN EEN MIDDELEEWS PAND KOM JE
NAAST HISTORISCHE BOUWSPOREN VAAK OOK DE MISSERS
TEGEN. RIJKSMONUMENT STEENSCHUUR 15 IN LEIDEN
VORMT DAAROP GEEN UITZONDERING. MENNO FREQUIN,
PROJECTLEIDER BIJ BURGY BOUWBEDRIJF: 'WE ZIJN HIER
HONDERDEN JAREN GEROMMEL AAN HET OPLOSSEN.'

Tekst | Els Arends Fotografie | Arjen Veldt

Dit keer geen glossy interieurfoto's, maar een blik op de steigers: we mogen meekijken met een legertje bouwers dat al hun vakmanschap inzet om de historie van een eeuwenoud rijksmonument recht te doen met behulp van de modernste technieken.

Gepuzzel

Het pand aan het Steenschuur 15 in Leiden stamt uit de middeleeuwen. Ter voorbereiding op de restauratie liet de eigenaar een bouwhistorisch onderzoek uitvoeren, dat de ontstaansgeschiedenis en de eerdere verbouwingen gedetailleerd in kaart bracht (zie kader). Met deze informatie kon Architectenburo Marcel van Dijk de diverse historische bouw delen inpassen in het restauratieplan. Ook de eigenaar werkte een aantal onderdelen uit. En toen begon het echte werk: het gepuzzel, vertelt Menno: 'In essentie werkt restaureren als volgt: er ligt een doordacht plan, er zijn een hoop voorbereidingen getroffen. Je wilt snel van start in verband met de afgesproken bouwperiode. En dan komen de verrassingen. Verrassingen die vooraf uiteraard niet bekend waren, en waarvoor je een oplossing moet bedenken. Wij bij Burgy vinden dat leuk. Het is zelfs de reden waarom wij in de restauratie werken. Naast onze voorliefde voor het oude vakmanschap en de monumentale architectuur natuurlijk.'

De geschiedenis in zicht

Het verwijderen van de jaren vijftig inrichting bracht vele historische details weer in het zicht: de plafonds met moerbalken en kindergebinten, de lambrisering onder de ramen van de achterkamer op de eerste verdieping. De schouw in de voorkamer op de eerste verdieping, op de tweede verdieping de historische wanden van kraaldelen en op de derde verdieping de prachtige sporenkap en het goederenluik. Ook kwam er een fraaie dubbele voordeur achter een paneelbetimmering tevoorschijn. Deze is nu in ere hersteld, compleet met mooi ijzerwerk. Ook de verschillende tijdlagen zijn goed herkenbaar. Menno: 'Bepaalde veranderingen zijn inmiddels van historisch belang. Een voorbeeld is de vroeg twintigste-eeuwse trap naar de eerste verdieping; die moest bewaard blijven. Toen we hem er vanwege de vloerisolatie uitnamen, ontdekten we dat onze voorgangers rond 1920 dwars door de moerbalken en kindergebinten heen hebben gezaagd om het trapgat te creëren. De hele vloer heeft ruim een eeuw op een enkelsteens, niet-dragende binnenmuur 'gehangen'. We hebben de muur nu de benodigde extra stevigheid gegeven. Het is nog een wonder dat de vloer nooit is ingestort.'

Boven | Projectleider Menno Frequin.

Links | Steenschuur 15 in Leiden, met links de Lodewijkkerk. In 2011 houdt de voormalige dansschool ermee op.

Wat volgt is een ingrijpende verbouwing en restauratie tot woonhuis.

De verschillende tijdslagen zijn goed herkenbaar

Verrassingen in de keuken

In de voormalige danszaal komt een riante woonkeuken van honderd vierkante meter. Voordat Burgy hier een nieuwe betonvloer kon gieten, moest het asbesthoudende rioolstelsel verwijderd en de vervuilde grond gesaneerd worden. De mate van vervuiling was zodanig dat de hele operatie extra tijd kostte. Er bleek nog iets. Bij de eerste schep in de grond ontdekten de bouwers dat de bodem vol zat met oude waterkelders. Gelukkig kon de archeologische dienst de vondsten snel inventariseren en documenteren. Leuke bijkomstigheid: onder de corridor is een waterput gevonden van een meter of acht diep. Deze blijft zichtbaar met een glazen afdekplaat.

Middeleeuws rioelgewelf

'We dachten dat we inmiddels alles wisten over het pand', zegt Menno. 'Dus toen we bij het graven van een sleufje voor een betonnen bank in de binnenplaats op steen stuitten, waren we verrast. Wat bleek? Uit de zijgevel van de burens komt een middeleeuwse gemetseld rioelgewelf dat een haakse hoek maakt en dan helemaal onder het voorhuis door loopt naar de straat. Dit rioel is nog volop in gebruik! De ontdekking is een geluk bij een ongeluk. Een rioelinspectie heeft namelijk aangetoond dat het rioelgewelf onder het huis is ingestort. Dat verklaarde meteen het blank staan van de kelder. Ik ben nog aan het bedenken hoe we dit moeten oplossen.' Veel tijd heeft hij niet; de oplevering is al

over twee weken, op 1 juli. Maar ook dit gaat weer goed komen. Ondanks de hoge werkdruk, de tijdrovende verrassingen en de vele telefoontjes tussendoor oogt Menno ontspannen - en schiet de restauratie wonderwel op. Wat een vakmanschap! ■

Boven | Luchtfoto van de achterzijde.

Rechtsboven | De trap waarvoor in 1920 een moerbalk werd doorgezaagd. Rechtsonder | Het middeleeuwse rioel van de burens ligt te wachten op een oplossing.

Vakgroep Restauratie

Burgy Bouwbedrijf BV uit Leiden is aangesloten bij de Vakgroep Restauratie, de landelijke branchevereniging van erkende restauratiebouwbedrijven. De zesendertig leden van de Vakgroep Restauratie nemen samen tweederde van de restauratiebouwproductie in ons land voor hun rekening, variërend van onderhoud en restauraties van woonhuizen tot herbestemmingen van fabriekscomplexen en kerken. De Vakgroep zet zich al vijfendertig jaar in voor het waarborgen van kwaliteit, innovatie, het behoud van ambachtelijk vakmanschap en treedt op als belangenbehartiger en gesprekspartner binnen de restauratie- en monumentenwereld. De leden van de Vakgroep Restauratie voldoen aan strenge kwaliteitsnormen, www.vakgroeprestauratie.nl

Voor meer informatie over Burgy Bouwbedrijf
www.burgy.nl

**Vakgroep
Restauratie**

Partners in restauratie,
onderhoud en herbestemming

